

NVD/CBS Seminar

Familiecomplexiteit

*Over nieuwe gezinsstructuren en
veranderde relaties*

17 oktober 2018

CBS, Den Haag

10-17 uur

In Westerse samenlevingen lijkt familiecomplexiteit steeds normaler te worden. Een groot en groeiend aandeel van alle minderjarigen woont vandaag de dag niet (meer) met beide biologische ouders. Steeds meer kinderen pakken wekelijks hun koffer om naar de andere ouder te gaan. En kinderen maken steeds vaker mee dat hun ouders nieuwe partners hebben. Een stiefouder heeft mogelijk zelf al kinderen of er komt op een gegeven moment een halfzusje of -broertje bij. Vanuit de maatschappij, beleid en wetenschap is behoefte aan cijfers en duiding van deze trends.

Hoe vaak gaan mensen met minderjarige kinderen uit elkaar? Hoeveel kinderen zijn hierbij betrokken? Hoeveel mensen krijgen kinderen met meerdere partners? Hoeveel stiefgezinnen zijn er in Nederland? Is co-ouderschap de beste oplossing voor kinderen? Wat betekent gezinscomplexiteit op termijn voor bijvoorbeeld het welbevinden van betrokkenen, maar ook voor de mate waarin kinderen op ouders of stiefouders lijken en hoe ze hun relatie vormgeven. Ook ouderen zijn steeds vaker stiefouders. Accepteren stiefkinderen de nieuwe partner van de biologische ouder wel? Zorgen stiefkinderen voor zieke stiefouders? Hoe complex zijn gezinnen en families met een migrantenherkomst? Wat zijn de belangrijke risicofactoren voor het ontstaan van vechtscheidingen? Kan specifiek beleid of regelgeving helpen schade voor ouders, kinderen en relaties zoveel mogelijk te beperken?

De Nederlandse Vereniging voor Demografie (NVD) in samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) organiseert op 17 oktober 2018 het seminar '**Familiecomplexiteit: Over nieuwe gezinsstructuren en veranderde relaties**'.

De dagvoorzitter is André Rouvoet en er zijn presentaties van Anne-Rigt Poortman (UU), Matthijs Kalmijn (UvA/NIDI), Theo van Tilburg (VU), Helga de Valk (NIDI/RuG), Marijke ter Voert (WODC) en Anna van Beuningen (JenV) en Ruben van Gaalen (CBS/UvA).

Het seminar besteedt aandacht aan cijfers, trends, wetenschappelijk kennis en de link met de beleidspraktijk, en sluit af met een paneldiscussie.

Aanmelden

Om u aan te melden voor het seminar kunt u mailen naar seminar.symposium@cbs.nl. Vermeld hierbij a.u.b. uw naam, functie, organisatie en sector waarin u werkzaam bent. Er is ruimte voor 100 personen dus snelle aanmelding wordt geadviseerd.

Programma

9.30 Registratie en koffie/thee

9.50 Opening seminar door dagvoorzitter André Rouvoet

Achtergrond

10.00 Ruben van Gaalen (CBS/UvA) – Familiecomplexiteit in Nederland (trends/ontwikkelingen)

Diversiteit naar levensfasen

10.30 Anne-Rigt Poortman (UU): Co-ouderschap na scheiding: de beste oplossing?

11.10 Koffie/thee

11.30 Matthijs Kalmijn (UvA/NIDI): Lange termijn gevolgen van familiecomplexiteit: Eerste resultaten van het OKiN survey

12.20 Theo van Tilburg (VU): Familiecomplexiteit op oudere leeftijd en de gevolgen voor ouders en hun (stief)kinderen

12.50 Lunch

Culturele diversiteit

13.30 Helga de Valk (NIDI/RuG) & Ruben van Gaalen (CBS/UvA): Families met een migranten herkomst: meer complexiteit of juist uniformiteit? Patronen van relatievorming en scheiding nader bestudeerd.

Perspectieven uit de praktijk

14.10 Marijke ter Voert (WODC): Familiecomplexiteit in de rechtszaal: Conflictscheidingen in Nederland

14.50 Anna van Beuningen (JenV): Familiecomplexiteit vanuit beleid: Programma Scheiden zonder Schade

15.30 Koffie/thee

Wetenschappelijke bevindingen: aangrijpingspunten voor beleid?

15.50 Discussie met alle sprekers onder leiding van de dagvoorzitter

16.15 Borrel

Inhoud van de presentaties

Familiecomplexiteit in Nederland (trends/ontwikkelingen)

Ruben van Gaalen (CBS/Universiteit van Amsterdam)

In deze presentatie worden trends en recente ontwikkelingen geschetst wat betreft familiecomplexiteit. Bijvoorbeeld: Hoe vaak gaan mensen met of zonder minderjarige kinderen uit elkaar? Hoeveel kinderen zijn hierbij betrokken? Gaan laagopgeleiden vaker uit elkaar dan hoogopgeleiden? Hoe ver wonen ex-partners uit elkaar? Hoeveel mensen krijgen kinderen met meerdere partners? Hoeveel stiefgezinnen zijn er in Nederland?

Co-ouderschap na scheiding: de beste oplossing?

Anne-Rigt Poortman (Universiteit Utrecht)

Co-ouderschap heeft de afgelopen jaren aan populariteit gewonnen. Maar is het de beste oplossing voor kinderen? In deze bijdrage gaat Anne-Rigt Poortman aan de hand van onderzoeksresultaten in op de vraag of het altijd de beste oplossing is en wanneer wel dan wel niet. De gegevens zijn ontleend aan het onderzoek Nieuwe Families in Nederland (NFN).

Lange termijn gevolgen van familiecomplexiteit: Eerste resultaten van het OKiN survey

Matthijs Kalmijn (Universiteit van Amsterdam/Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut)

UvA en CBS zijn in 2017 het veld ingegaan met het onderzoek Ouders en Kinderen (OKiN) in Nederland. Ruim 20% van alle 25-45 jarigen groeide op in een niet-standaard situatie (i.e. niet met beide biologische ouders). Met registerdata hebben we onder hen drie onderzoekspopulaties afgebakend: een groep die (1) bij beide ouders, (2) in een eenoudergezin, of (3) in een stiefgezin woonde. Hun ouders of huidige stiefouders worden ook benaderd. Een belangrijke vraag is wat gezinscomplexiteit op termijn betekent voor bijvoorbeeld het welbevinden van betrokkenen, maar ook voor de mate waarin kinderen op ouders of stiefouders lijken en hoe ze hun relatie vormgeven.

Familiecomplexiteit op oudere leeftijd en de gevolgen voor ouders en hun (stief)kinderen

Theo van Tilburg (Vrije Universiteit Amsterdam)

Stief-families zijn van alle tijden, maar met toename van het aantal echtscheidingen is het aantal sterk toegenomen. Ook ouderen zijn stiefouders: in Europa geldt dit voor ongeveer 6% van de 55-90 jarigen. Binnen Europa is er grote variatie, samenhangend met verschillen in religie. Oude stiefouders hebben minder vaak contact met hun stiefkinderen dan met hun biologische kinderen. Stiefkinderen accepteren niet altijd de nieuwe partner van de biologische ouder, en beschouwen zich ook niet vaak als (financieel) verantwoordelijk voor de stiefouder. Wanneer er wel acceptatie is, wordt de nieuwe partner gezien als iemand die kan zorgen voor de biologische ouder.

Families met een migranten herkomst: meer complexiteit of juist uniformiteit? Patronen van relatievorming en scheiding nader bestudeerd.

Helga de Valk (Rijksuniversiteit Groningen/Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut) & Ruben van Gaalen (CBS/UvA)

Deze presentatie zal de trends in relatievorming en -ontbinding in families met een migrantenherkomst bespreken. Daarbij is er aandacht voor de verschillen tussen herkomstgroepen, migratie generaties en over de tijd. Daarnaast worden de mogelijke verklaringen voor de gevonden patronen en de consequenties ervan voor onderzoek en beleid besproken.

Familiecomplexiteit in de rechtszaal: Conflictscheidingen in Nederland

Marijke ter Voert (WODC)

Conflictscheidingen worden ook wel vechtscheidingen, complexe scheidingen of problematisch verlopende scheidingen genoemd. Welke scheidingen als 'conflictscheidingen' kunnen worden

aangemerkt, is empirisch lastig vast te stellen. Er rouleren niet alleen verschillende definities, maar ook verschillende cijfers. Vaak wordt verondersteld dat het aantal conflictscheidingen aan het toenemen is, maar hoe die toename is vastgesteld, is vaak onduidelijk of dubieus. In de presentatie zullen verschillende indicatoren voor conflictscheidingen de revue passeren. Tevens zal worden ingegaan op belangrijke risicofactoren voor het ontstaan van conflictscheidingen.

Familiecomplexiteit vanuit beleid: Programma Scheiden zonder Schade

Anna van Beuningen (Ministerie van Justitie en Veiligheid)

Op 22 februari 2018 is de rapportage *Scheiden.... en de kinderen dan?* aan de Tweede Kamer gestuurd. Kinderen ondervinden nog te vaak schade als hun ouders uit elkaar gaan. Kern van het probleem is dat ouders in hun boosheid of teleurstelling niet altijd meer in staat zijn tot redelijk overleg. Zij raken in conflict met de ex-partner en betrekken de kinderen daarbij. Het programma *Scheiden zonder Schade* is erop gericht om die schade met concrete acties zoveel als mogelijk te beperken. Het uitgangspunt daarbij is dat kinderen niet de dupe mogen worden van de scheiding van zijn ouders. En de beste manier om dat te bereiken is door ouders te ondersteunen. Niet om de problemen rond de scheiding van partners over te nemen, maar om zowel henzelf als hun omgeving te begeleiden naar de nieuwe situatie. In deze presentatie worden de belangrijkste concrete aanbevelingen uiteengezet.